

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Інженерно-енергетичний факультет
Кафедра методики професійного навчання**

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації

**з вивчення дисципліни та виконання індивідуальних
завдань самостійної підготовки для студентів МНАУ
денної форми навчання**

**Миколаїв
2019**

УДК 331.45:331.462

Б39

Друкується за рішенням науково-методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету від 24.10.2019р., протокол № 2.

Укладач:

- В. М. Курепін – старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет
- К.О. Яблуновська – асистент кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

- О.А. Герасіменя – начальник управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської міської ради.
- Л. О. Комісарова – Заступник директора департаменту освіти і науки Миколаївської обласної державної адміністрації – начальник управління науки, координації діяльності вищої та професійно-технічної освіти і кадрового забезпечення.

Зміст

ПЕРЕДМОВА.....	3
1. Мета та завдання курсу дисципліни «Безпека життєдіяльності».....	4
2. Загальні вказівки до виконання та оформлення індивідуального завдання самостійної підготовки	6
3. Порядок вивчення дисципліни	6
4. Програма дисципліни «Безпека життєдіяльності».....	7
4.1. Загальні вказівки.....	7
4.2. Питання для самопідготовки студентів та виконання індивідуальних завдань самостійної підготовки	7
5. Методичні вказівки до виконання оформлення індивідуального завдання самостійної підготовки.....	22
5.1. Загальні вимоги до оформлення індивідуального завдання самостійної підготовки	22
5.2. Оформлення титульного листа індивідуального завдання самостійної підготовки.....	23
5.3. Оформлення змісту індивідуального завдання самостійної підготовки.....	23
5.4. Оформлення основної частини індивідуального завдання самостійної підготовки	24
5.5. Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального завдання самостійної підготовки.....	25
5.6. Оформлення списку літератури Індивідуального завдання самостійної підготовки.....	25
5.7. Оформлення додатків індивідуального завдання самостійної підготовки.....	26
5.8. Додатки.....	26
6. Список використаної літератури.....	26

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку цивілізації безпека людини та людства в цілому розглядається як головне питання. Концепція сталого розвитку людства ООН є основою для вирішення низки проблем щодо безпеки людини, зокрема розвитку освіти в даній галузі.

Людина та її здоров'я є найбільшою цінністю нашої держави, яка докладає чимало зусиль для створення умов безпечної життєдіяльності населення України. Один із найважливіших напрямів - належна освіта з проблем безпеки. Це відображено у Концепції освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» та реалізується через вивчення комплексу дисциплін: валеології, екології, охорони праці, ергономіки, цивільної оборони тощо, чільне місце серед яких посідає безпека життєдіяльності.

Забезпечення підготовки спеціалістів, які володіють ґрунтовними теоретичними знаннями та практичними навиками, постійно вимагає вдосконалення організаційних форм навчання, спрямованих на опанування конкретними видами професійної діяльності.

У процесі вивчення «Безпеки життєдіяльності» у закладах вищої освіти, покликаної забезпечити відповідні сучасним вимогам знання студентів про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивості можливий вплив на життя і здоров'я людини та сформувати необхідні в майбутній практичній діяльності спеціаліста уміння і навички для їх ліквідації і запобігання ним, захисту людей та навколишнього середовища.

Мета методичних рекомендацій - допомогти студентам у підготовці та виконанні індивідуальних завдань та перевірити свої знання по кожній темі навчального плану. Контрольні питання охоплюють основні розділи програми з безпеки життєдіяльності.

Студентам пропонується теоретичні питання з напрямків, що передбачені робочою програмою з дисципліни «Безпека життєдіяльності» яка розроблена на основі типової навчальної програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» для вищих навчальних закладів, затвердженої заступником Міністра освіти і науки, молоді та спорту України Жебровський Б.М., 31 березня 2011 року.

До теоретичних питань включені питання з медико-біологічної безпеки, психо-соціальних аспектів життєдіяльності людини, визначення рівня ризику травмування. Теоретичні завдання містять питання щодо історії виникнення проблем із напрямку безпеки життєдіяльності людини (БЖДЛ); етапів розробки проблем та правових, нормативних та організаційних основ БЖДЛ; умов та причинно-наслідкового зв'язку подій, що призвели до травми або загибелі людини; таксономії небезпек; ризику як фактора потенційної небезпеки; індивідуального та соціального ризиків; концепції соціального приемного рівня ризику; життя та здоров'я людини в умовах існуючого в країні рівня безпеки; надійності функціонування системи «людина - машина»; характеристик аналізаторів людини; психічних характеристик особистості; фізіологічних потреб людини; основ раціонального харчування; факторів, які обумовлюють спроможність людини протистояти небезпеці; дії наркотичних речовин; соціально-психологічних складових діяльності людини; емоційних аспектів життєдіяльності; використання елементів теорії інформації; екологічної безпеки життя; радіаційної безпеки.

I. Мета та завдання курсу дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» є нормативною дисципліною, що включається в навчальні плани як дисципліна обов'язкового вибору. Обсяг навчального часу для вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» визначений державними вимогами і не повинен бути меншим 54 академічних годин (1,5 кредиту ECTS). У процесі опанування навчальним матеріалом студенти виконують індивідуальні завдання. Форма підсумкового контролю знань – диференційований залік.

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, менеджменту тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

Засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності» майбутні бакалаври повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єкта господарювання в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

В результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» бакалаври повинні мати такі головні загальнокультурні та професійні компетенції.

Основні загальнокультурні та професійні компетенції. В результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» студенти повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи та мати такі основні загальнокультурні та професійні компетенції з охорони праці та цивільного захисту:

Загальнокультурні компетенції охоплюють:

- культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;

- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної

діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;

- вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;

- здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.

Професійні компетенції за видом діяльності охоплюють:

виробничо-технологічна діяльність:

- здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;

- вміння оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;

- вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків;

організаційно-управлінська діяльність:

- здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки;

- знання організаційно-правових заходів забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;

- вміння забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;

проектно-конструкторська діяльність:

- вміння ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднайти шляхи відвернення їхньої вражаючої дії використовуючи імовірнісні структурно-логічні моделі;

- вміння оцінити безпеку технологічних процесів і обладнання та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;

- вміння обґрунтувати нормативно-організаційні заходи забезпечення безпечної експлуатації технологічного обладнання та попередження виникнення надзвичайних ситуацій;

педагогічно-консультативна діяльність:

- обґрунтування та методичне забезпечення проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та дій за надзвичайних ситуацій;

- вміння надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях;

контрольно-консультативна діяльність:

- оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями і показниками та надавати консультації працівникам організації (підрозділу) щодо підвищення його рівня;

здатність аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин,

енергетичного впливу та комбінованої дії вражаючої факторів.

II. Загальні вказівки до виконання та оформлення індивідуального завдання самостійної підготовки

Робота складається з розв'язання індивідуального контрольного завдання по кожній темі. Студент вибирає завдання згідно з порядковим номером у навчальному журналі викладача. Кожне завдання має свою назву. Студенти, які вибрали індивідуальні завдання самостійної підготовки виконують роботу згідно плану. Для цього вони повинні:

1. Уявити тему індивідуального завдання самостійної підготовки.
2. Визначити порядок її викладення, обсяг матеріалу.
3. Його зв'язок з іншими завданнями.
4. Приступити до виконання індивідуального завдання.
5. Оформити індивідуальне завдання.
6. На практичному занятті захистити своє завдання.

Якщо студент був відсутній на заняттях, де викладач пояснював порядок виконання та оформлення індивідуальних завдань самостійної підготовки, він зобов'язан особисто отримати методичні вказівки до виконання індивідуального завдання самостійної підготовки у викладача (асистента) на консультації (графік консультацій викладача). *Робота виконується у письмовій формі.*

III. Порядок вивчення дисципліни

Робочою програмою дисципліни «Безпека життєдіяльності» для студентів денної форми навчання передбачені такі форми навчальної роботи:

- лекційні заняття;
- практичні заняття;
- самостійна робота;
- виконання індивідуального завдання самостійної підготовки.

Лекційні заняття займають провідне місце в освітньому процесі студентів денної форми. Метою їх є:

- викладення основного наукового змісту дисципліни і націлювання на подальшу самостійну роботу студентів;
- забезпечення засвоєння студентами методологічних основ викладеного навчального матеріалу, а також подальшого використання отриманих знань у практичній діяльності майбутніх фахівців;
- підвищення ефективності усіх видів навчальних занять, закріплення знань і прояву творчих здібностей студентів;
- активізація навчання на основі проблемного характеру викладу матеріалу і тісного зв'язку теорії з практикою;
- щільне ув'язування лекційного матеріалу з тим, що вивчається на практичних заняттях.

Практичні заняття застосовуються для ознайомлення студентів з практичним використанням набутих теоретичних знань. Метою занять є закріплення і поглиблення знань, отриманих при вивченні теоретичного матеріалу, здійснення зв'язку теорії з практикою. Під час проведення практичних занять здійснюється поточний контроль знань у відповідності до вимог робочої програми вивчаємої дисципліни.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Робоча програма передбачає самостійне поглиблене пророблення студентами найбільш важливих тем дисципліни. Мета самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни:

- закріплення теоретичних положень, викладених на лекційних заняттях;
- активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічною літературою;
- ознайомлення з нормативною літературою;
- набуття досвіду самостійного вирішення питань.

Індивідуальне самостійне завдання підсумовує знання, здобуті студентом в результаті вивчення теоретичного матеріалу, надає можливість реалізувати їх при вирішенні практичних завдань, що збігаються із завданнями та реальними проблемами, з якими можуть зіткнутися випускники університету в своїй практичній діяльності. Виконання індивідуального самостійного завдання є формою поточного контролю самостійного вивчення дисципліни.

При успішному виконанні всіх форм навчальної роботи студент допускається до заліку чи іспиту.

IV. Програма дисципліни «Безпека життєдіяльності»

4.1. Загальні вказівки

При викладенні дисципліни «Безпека життєдіяльності» застосовується модульна система організації навчального процесу як одна з найбільш передових і сучасних технологій навчання. Згідно з такою системою загальна кількість навчального матеріалу дисципліни, що підлягає вивченню, поділена на окремі модулі, кожний з яких являє собою коло взаємозв'язаних між собою тем. Задля сумісності з традиційною системою організації освітнього процесу прийнята така розбивка на модулі, при якій кожний з них в більшій своїй частині збігається з розділами типової програми дисциплін, рекомендованої Міністерством освіти і науки України. Кожний модуль детальніше розбивається на заняття (лекція, практичні заняття, самостійна підготовка).

Кожне заняття включає в себе декілька ключових питань схожої тематики, що підлягають детальному вивченню. Для зручності пошуку вони мають посилання на відповідні літературні джерела.

4.2. Питання для самопідготовки студентів та виконання індивідуальних завдань самостійної підготовки

Тема № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності

Самостійна підготовка

1. *Безпека життєдіяльності як категорія.* Складові галузі дисципліни «Безпека життєдіяльності» та її світоглядно-професійний характер. Поняття про діяльність людини в життєвому середовищі. Визначення безпеки, небезпеки, безпеки людини, безпеки життєдіяльності, загрози, надзвичайної ситуації. Небезпека для людини та її відчуття. Ідентифікація небезпек. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Головний методологічний принцип безпеки життєдіяльності.

2. *Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.* Поняття «система», компоненти системи та їх властивості. Принцип системності. Взаємодія людини з навколишнім середовищем. Цілі функціонування системи «людина - життєве середовище». Системний аналіз у безпеці життєдіяльності. Теоретична і

методологічна основа системного аналізу. Особливості та завдання системного підходу. Системно-структурний підхід при вивченні системи в цілому, роль окремих її компонентів у різні моменти функціонування системи. Таксономія небезпек. Класифікація небезпек за джерелами походження. Джерела небезпек. Фактори реалізації небезпеки і ступінь несприятливого впливу її на людину. Вражаючі, небезпечні та шкідливі фактори у виробничій сфері, їх характер та природа дії. Шляхи проникнення хімічних речовин в людський організм. Визначення шкоди. Квантифікація небезпек.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Порогові значення в техногенній небезпеці та її вплив на структурну цілісність людини і природного середовища.
2. Природничі науки як складові безпеки життєдіяльності.
3. Інженерні науки як складові безпеки життєдіяльності.
4. Квантифікація небезпек, її сутність та поняття.
5. Науки про суспільство як складові безпеки життєдіяльності.
6. Генеалогічне дерево знань у сфері безпеки життєдіяльності.
7. Ідентифікація небезпек та її принципи.
8. Людська активність та її сутність.
9. Гуманітарні науки як складові безпеки життєдіяльності.
10. Джерела технічних небезпек як елементи тех-носфери.
11. Дія техногенних небезпек в просторі і в часі.
12. Вплив техногенних небезпек на природне середовище.
13. Вплив техногенних небезпек на елементи техносфери.
14. Вплив техногенних небезпек на людину та її здоров'я.
15. Захист від техногенних небезпек.
16. Необхідні умови досягнення безпеки життєдіяльності.
17. Поняття «система», її характерні зв'язки і відносини між складовими елементами системи.
18. Матеріальні й абстрактні системи, процеси передавання інформації і керування.
19. Компоненти системи її матеріальні об'єкти, й стосунки та зв'язки між цими об'єктами.
20. Властивості системи - основа системного аналізу.
21. Ергатична система, її характеристика.
22. Ідентифікація безпек, її сутність.
23. Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.
24. Основа системного аналізу, його особливість та завдання.
25. Таксономія небезпек та її характеристика.
26. Реалізація небезпек, її ступінь несприятливого впливу на людину, фактори реалізації небезпек.
27. Фізичні фактори виробничих небезпек.
28. Хімічні фактори виробничих небезпек.
29. Біологічні фактори виробничих небезпек.
30. Психофізіологічні фактори виробничих небезпек.
31. Шкода, як результат прояву небезпек.
32. Науки про людину як складові безпеки життєдіяльності.

Тема № 2. Класифікація надзвичайних ситуацій

Самостійна підготовка

1. *Класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями та залежно від характеру походження подій.* Класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями, ПКМУ № 368 від 24.03.2004 р. «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями». Об'єкти класифікації. Критерії визначення рівня надзвичайної ситуації. Класифікація надзвичайних ситуацій залежно від обсягів заподіяних наслідків, технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій» від 01.01. 2011 р., наказ № 457 Держстандарту України від 11.10.2010 р. Види надзвичайних ситуацій, залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій. Структура класифікатора.

2. *Алгоритм класифікації надзвичайної ситуації.* Етапи алгоритму класифікації надзвичайної ситуації.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Об'єкти класифікації та їх характеристика.
2. Визначення територіального поширення та обсягів технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, як критерія визначення рівня надзвичайної ситуації.
3. Визначення розміру збитків, завданих уражальними чинниками джерела надзвичайної ситуації, як критерія визначення рівня надзвичайної ситуації.
4. Визначення кількості людей, які внаслідок дії уражальних чинників джерела надзвичайної ситуації загинули або постраждали, або нормальні умови життєдіяльності яких порушено, як критерія визначення рівня надзвичайної ситуації..
5. Експертний висновок про рівень надзвичайної ситуації.
6. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій, його кратка характеристика.
7. Віднесення надзвичайної події за пороговим значенням до надзвичайної ситуації.
8. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням.
9. Класифікація надзвичайних ситуацій за рівнями.
10. Постанова КМУ від 24 березня 2004 р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації НС техногенного та природного характеру за їх рівнями», її кратка характеристика.
11. Кратка характеристика надзвичайної ситуації техногенного характеру.
12. Кратка характеристика надзвичайної ситуації природного характеру.
13. Кратка характеристика надзвичайної ситуації соціального характеру.
14. Кратка характеристика надзвичайної ситуації воєного характеру.
15. Кратка характеристика надзвичайної ситуації державного рівня.
16. Кратка характеристика надзвичайної ситуації регіонального рівня.
17. Кратка характеристика надзвичайної ситуації місцевого рівня.
18. Кратка характеристика надзвичайної ситуації об'єктового рівня.
19. Джерела небезпечних ситуацій у військовий час.
20. Епізоотія, як джерело виникнення надзвичайної ситуації.
21. Епіфітотія, як джерело виникнення надзвичайної ситуації.

22. Епідемія, як джерело виникнення надзвичайної ситуації.
23. Кратка характеристика та ознаки транспортних аварій (катастроф).
24. Кратка характеристика та ознаки залізничних аварій.
25. Кратка характеристика та ознаки корабельних аварій (катастроф).
26. Кратка характеристика та ознаки авіаційних катастроф.
27. Кратка характеристика та ознаки дорожньо-транспортних пригод.
28. Потенційно небезпечні об'єкти, характеристика їх вражаючих факторів.
29. Кратка характеристика та ознаки радіаційних аварій.
30. Кратка характеристика та ознаки аварій на підземних спорудах.
31. Хімічно небезпечні об'єкти, характеристика їх вражаючих факторів.
32. Пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти, характеристика їх вражаючих факторів.

**Тема № 3. Загальні поняття про небезпеки природного середовища.
Метеорологічні та геологічні небезпеки**

Самостійна підготовка

1. *Загальна характеристика природних небезпек.* Чинники, що спричиняють виникнення природних небезпек та посилюють їх негативні наслідки. Абіотичні та біотичні небезпеки та їх характеристика. Класифікація природних небезпек залежно від виду, масштабу та наслідків. Загальні закономірності природних небезпек.

2. *Небезпечні метеорологічні явища.* Визначення та види небезпечних метеорологічних явищ. Кратка характеристика видів небезпечних метеорологічних явищ.

3. *Небезпечні геологічні процеси і явища.* Визначення та види небезпечних геологічних процесів і явищ. Кратка характеристика видів небезпечних геологічних процесів і явищ.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Нераціональне розміщення об'єктів народного господарства у зонах потенційної небезпеки, їх вражаючі фактори.
2. Загальні поняття про абіотичні небезпеки.
3. Загальні поняття про стихійні лиха.
4. Загальні поняття про біотичні небезпеки.
5. Загальні поняття про стихійні явища.
6. Загальна характеристика закономірностей природних небезпек.
7. Бурі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів бурі.
8. Урагани та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів урагану.
9. Циклони та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів циклонів.
10. Шквали та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів шквалів.
11. Смерчі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів смерчів.
12. Сильна спека та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів сильної спеки.

13. Пилові бурі та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів пилових бурь.
14. Снігові заноси та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів снігови заносів.
15. Землетруси та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів землетрусів.
16. Виверження вулканів та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів виверження вулканів.
17. Цунамі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів цунамі.
18. Зсув ґрунту та його загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів зсуву ґрунту.
19. Осипи та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів осипів.
20. Обвали та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів обвалів.
21. Абразія та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів абразії.
22. Осідання земної поверхні в результаті карсту та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів осідання земної поверхні в результаті карсту.
23. Сильний мороз та його загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів сильних морозів.
24. Ожеледиця та її загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів ожеледиці.
25. Сильні тумани та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів сильних туманів.
26. Суховії (посухи) та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів суховіїв (посух).
27. Град та його загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів випадання граду.
28. Сильні зливи та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів сильної зливи.
29. Сильні зливи та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів сильної зливи.
30. Небезпеки, пов'язані з представниками флори та їх загальна характеристика.
31. Небезпеки, пов'язані з представниками фауни та їх загальна характеристика.
32. Антропогенні чинники, що спричиняють виникнення природних небезпек та посилюють їх негативні наслідки.

Тема № 4. Небезпеки природного середовища

Самостійна підготовка

1. *Небезпечні гідрологічні процеси і явища.* Визначення та види небезпечних гідрологічних процесів і явищ. Кратка характеристика видів небезпечних гідрологічних процесів і явищ.
2. *Біологічні небезпеки.* Визначення та види небезпечних біологічних

небезпек. Кратка характеристика видів небезпечних біологічних небезпек.

3. *Фактори природних пожеж.* Визначення та види природних пожеж. Кратка характеристика видів природних пожеж.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

- 1 Інфекційні захворювання, як розлади здоров'я людей, характеристика виникнення інфекційного процесу.
2. Селевий потік та його загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів селевого потоку.
3. Затони та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів затонів.
4. Неінфекційні захворювання, як розлади здоров'я людей, характеристика виникнення неінфекційного процесу.
5. Жори та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів жорів.
6. Підвищення рівня ґрунтових вод та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів підвищення рівня ґрунтових вод.
7. Загальні поняття про природні пожежі та їх вражаючих факторів.
8. Загальні поняття про небезпечні біологічні небезпеки.
9. Низові лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів низових лісових пожеж.
10. Верхові лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів верхових лісових пожеж.
11. Вершинні лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів вершинних лісових пожеж.
12. Торф'яні пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів торф'яні пожеж.
13. Степові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів степових пожеж.
18. Карантин, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.
19. Обсервація, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.
20. Дезінфекція, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.
21. Дезінсекція, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.
22. Дератизація, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.
14. Затоплення, повені та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів затоплення, повенів.
15. Жори та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів жорів.
16. Імунітет як прояв спрямованих на збереження сталості внутрішнього середовища захисних реакцій організму.
17. Кишкові інфекції, їх загальна характеристика.
18. Інфекції дихальних шляхів, їх загальна характеристика.
19. Кров'яні інфекції, їх загальна характеристика.
20. Інфекції зовнішніх покривів, їх загальна характеристика.
23. Патогенні мікроорганізми, їх властивості та специфічність.
24. Епізоотичний процес як виникнення і поширення заразної хвороби у

популяції тварин.

25. Механізм передачі збудника інфекції у розвитку епізоотичного процесу.

26. Шляхи виділення збудника з організму у механізмі передавання інфекції при епізоотичному процесі.

27. Загальні поняття про епізоотичне вогнище.

28. Форми прояву епізоотичного процесу.

29. Перебіг епізоотій.

30. Загальні поняття про мікробоносійство.

Тема № 5. Техногенні небезпеки та їх наслідки

Самостійна підготовка

1. Загальні поняття про техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.

Поняття техногенних небезпек, джерела та вражаючі фактори небезпек. Класифікація вражаючі фактори небезпек за походженням та видам енергії. Дія вражаючих факторів на організм людини.

2. Аварії та їх наслідки. Поняття аварії та її наслідків. Класифікація аварій

відповідно до розмірів й заподіяним збиткам; по наслідкам аварій, характеру впливу на навколишнє середовище. Причини аварій. Аварії з викидом небезпечних хімічних речовин – класифікація, причини, вражаючі фактори. Аварії з викидом радіоактивних речовин - вражаючі фактори, наслідки аварії, небезпека для життя та здоров'я людини. Біологічна дія іонізуючих випромінювань на організм людини. Заходи захисту від дії іонізуючих випромінювань. Аварії на транспорті - класифікація, характеристика.

3. Катастрофи та їх наслідки. Поняття катастрофи, класифікація, причини.

Розвиток катастроф. Екологічні наслідки. Потенційна загроза виникнення надзвичайних екологічних ситуацій.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Загальна характеристика вражаючих факторів транспортних засобів, як джерел техногенних небезпек.

2. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічного устаткування, як джерел техногенних небезпек.

3. Загальна характеристика вражаючих факторів горючих та легкозаймистих речовин й матеріалів, як джерел техногенних небезпек.

4. Загальна характеристика вражаючих факторів вибухонебезпечних речовин й матеріалів, як джерел техногенних небезпек.

5. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічних процесів, що відбуваються при підвищеному тиску, як джерел техногенних небезпек.

6. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічні процеси, що відбуваються при підвищених температурах, як джерел техногенних небезпек.

7. Загальна характеристика вражаючих факторів електроенергії, як джерел техногенних небезпек.

8. Загальна характеристика вражаючих факторів хімічних речовин, як джерел техногенних небезпек.

9. Загальна характеристика вражаючих факторів іонізуючого випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

10. Загальна характеристика вражаючих факторів електромагнітного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.

11. Загальна характеристика вражаючих факторів акустичного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
12. Загальна характеристика вражаючих факторів лазерного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
13. Загальна характеристика вражаючих факторів інфрачервоного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
14. Загальна характеристика вражаючих факторів ультрафіолетового випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
15. Загальна характеристика вражаючих факторів пасивно-активних джерел техногенних небезпек.
16. Загальна характеристика вражаючих факторів пасивних джерел техногенних небезпек.
17. Зона зараження як складова частина осередку хімічного зараження.
18. Загальна характеристика електромагнітного імпульсу, та вплив його на людину.
19. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій на підприємствах.
20. Розвиток променевої хвороби під впливом іонізуючих випромінювань.
21. Вплив альфа-променів на організм людини та захист від них.
22. Вплив бета-променів на організм людини та захист від них.
23. Вплив гамма-променів на організм людини та захист від них.
24. Біологічна дія іонізуючих випромінювань.
25. Загальна характеристика аварій на автомобільному транспорті, їх загроза для людей.
26. Загальна характеристика аварій на залізничному транспорті, їх загроза для людей.
27. Загальна характеристика аварій на водному транспорті, їх загроза для людей.
28. Загальна характеристика аварій на авіаційному транспорті, їх загроза для людей.
29. Зміни гравітаційного поля Землі, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.
30. Зміни радіаційного поясу Землі, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.
31. Зміни магнітного поля Землі, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.
32. Проходження поблизу Землі великих космічних тіл, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.
33. Падіння на Землю великих метеоритів, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.

Тема № 6. Теорія розвитку та припинення горіння

Самостійна підготовка

1. *Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння.* Поняття горіння. Ознаки горіння. Основні умови горіння. Горючі системи та їх характеристика. Негорючі, горючі, важкогорючі матеріали. Поняття пожежі, зони пожежі та їх характеристика. Характерні режими горіння. Стадії горіння. Початкові форми загоряння. Припинення процесу горіння, способи припинення процесу

горіння.

2. *Пожежа та небезпечні для людини її фактори.* Класифікація пожеж залежно від агрегатного стану й особливостей горіння. Фактори пожежі, які створюють загрозу життю і здоров'ю людини, їх характеристика.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Хімічне перетворення речовин та матеріалів, як характерне явище процесу горіння.

2. Виділення тепла, як характерне явище процесу горіння.

3. Випромінювання світла, як характерне явище процесу горіння.

4. Гомогенні горючі системи та їх характеристика.

5. Гетерогенні горючі системи та їх характеристика.

6. Загальна характеристика зони горіння при пожежі.

7. Загальна характеристика зони теплового впливу при пожежі.

8. Загальна характеристика зони задимлення при пожежі.

9. Дефлаграційний режим горіння та його характеристика.

10. Детонаційний режим горіння та його характеристика.

11. Охолодження горючих речовин або зони горіння, як спосіб припинення процесу горіння.

12. Ізоляція горючих речовин або окисника від зони горіння, як спосіб припинення процесу горіння.

13. Розбавлення повітря чи горючих речовин, як спосіб припинення процесу горіння.

14. Хімічне гальмування реакції горіння, як спосіб припинення процесу горіння.

15. Характеристика горіння твердих речовин, що супроводжується тлінням.

16. Характеристика горіння твердих речовин, що не супроводжується тлінням.

17. Характеристика горіння рідких речовин, що не розчиняються у воді.

18. Характеристика горіння рідких речовин, що розчиняються у воді.

19. Характеристика горіння газів.

20. Характеристика горіння легких металів, за винятком лужних.

21. Характеристика горіння лужних металів.

22. Характеристика горіння металовмісних сполук.

23. Характеристика горіння електроустановок під напругою.

24. Вогонь, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.

25. Підвищена температура середовища, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.

26. Токсичні продукти горіння, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.

27. Недостатність кисню, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.

28. Паніка, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.

29. Вибухи, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.

30. Руйнування будівельних конструкцій, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.

31. Витікання небезпечних речовин, як небезпечний фактор пожежі, який

створює загрозу життю і здоров'ю людини.

32. Характеристика самозаймання, як процесу горіння.

33. Характеристика самозагоряння, як процесу горіння.

Тема № 7. Соціальні небезпеки, їх види та характеристики

Самостійна підготовка

1. *Загальні поняття про глобальні соціальні проблеми людства.* Глобальні проблеми людства, як комплекс проблем і ситуацій. Провідні вчені, які вивчали гострі глобальні проблеми. Поняття глобалістики. Джерела виникнення глобальних проблем. Групи глобальних проблем людства.

2. *Соціальні проблеми, що стосуються взаємовідносин усередині людської спільноти.* Проблема збереження миру й відвернення загрози світової війни: основні причини воєн. Подолання економічної відсталості бідних країн: аспекти відсталості країн, що розвиваються; причини відсталості; фактори розвитку країн. Ліквідація соціально-небезпечних хвороб: соціально-небезпечні хвороби – туберкульоз, захворювання, що передаються статевим шляхом, алкогольна залежність, наркоманія.

3. *Соціальні проблеми, які є результатом кризи взаємовідносин між суспільством і природою.* Екологічні проблеми: групи екологічних проблем - пов'язаних зі станом атмосферного повітря, виснаження водних ресурсів, погіршення стану земельних ресурсів; шляхи вирішення екологічних проблем на національному рівні, на світовому рівні. Продовольча проблема: групи чинників, які впливають на глобальну продовольчу проблему; основні аспекти продовольчої проблеми; шляхи розв'язання продовольчої проблеми. Сировинна та енергетична проблеми: чинники споживання сировини та енергоресурсів; необхідність переходу до раціонального використання природних ресурсів у виробничому процесі; розв'язання сировинної та енергетичної проблеми, розв'язання паливно-сировинної проблеми. Проблема освоєння Світового океану: джерела забруднення Світового океану, ліквідація збитків, завданих океану.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Глобальна проблема взаємовідносин суспільства і природи за теорією французького вченого Теяр де Шардена.

2. Вчення про «ноосферу», як сферу панування розуму на нашій планеті за теорією В.І. Вернадського.

3. Глобалістика, як науковий підхід, спрямований на комплексний розгляд глобальних проблем людства та пошук шляхів їх вирішення.

4. Глобальна проблема зростання народонаселення за науковим передбаченням англійського вченого Т. Мальтуса.

5. Антагонізм класів і держав, рас і націй, релігійних конфесій.

6. Гонка озброєнь і пов'язана з нею воєнно-політична конфронтація.

7. Зберігання колосальних арсеналів засобів масового знищення і звичайного озброєння.

8. Створення нових видів бойової техніки.

9. Розповсюдження передової військової технології по планеті.

10. Історичний аспект відсталості країн, що розвиваються.

11. Сучасний аспект відсталості країн, що розвиваються.

12. Нерівномірне становище у світовому поділі праці країн, що що

розвиваються.

13. Туберкульоз, як глобальна загроза для здоров'я людини, сприйнятливість і фактори ризику.
14. Загальні відомості захворювань, що передаються статевим шляхом.
15. Загальні відомості про синдром набутого імунodefіциту.
16. Загальні відомості про синдром вірусу імунodefіциту людини.
17. Загальні відомості про сифіліс.
18. Психofізична залежність людини від алкоголю.
19. Глобальна стратегія по зниженню зловживання алкоголем.
20. Наркоманія як соціальна проблема, її складові та шляхи вирішення.
21. Забруднення атмосфери та шляхи вирішення проблеми.
22. Виснаження і забруднення поверхневих і підземних вод та шляхи вирішення проблеми.
23. Забруднення морів і океанів та шляхи вирішення проблеми.
24. Інтенсифікація несприятливих геолого-геоморфологічних процесів, порушення рельєфу і геоло-гічної будови та шляхи вирішення проблеми.
25. Забруднення ґрунтів та шляхи вирішення проблеми.
26. Ерозія, дефляція та шляхи вирішення проблеми.
27. Деградація лісів, пасовищна та шляхи вирішення проблеми.
28. Скорочення видової різноманітності рослинності та шляхи вирішення проблеми.
29. Зростання забруднення атмосфери фреонами, оксидами азоту та шляхи вирішення проблеми.
30. Зростання концентрації CO² та шляхи вирішення проблеми.
31. Проблема виснаження водних ресурсів та шляхи вирішення проблеми.
32. Сировинна та енергетична проблеми та шляхи вирішення проблеми.
33. Проблема освоєння Світового океану та шляхи вирішення проблеми.

Тема № 8. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій

Самостійна підготовка

1. *Загальний аналіз ризику і проблем безпеки.* Загальне поняття про небезпеку. Ризик як кількісна характеристика оцінки ступеня небезпеки. Класифікація ризику. Поняття абсолютної безпеки. Знехтуваний ризик. Прийнятний (допустимий) ризик. Ідентифікація небезпек. Квантифікація. Критерії для кількісного виміру небезпеки. Індивідуальний та соціальний ризик.

2. *Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику.* Методи дослідження та кількісної оцінки ризику: апріорні та емпіричні методи; об'єктивні та суб'єктивні методи; статистичний метод, метод експертних оцінок, метод використання аналогій, метод імітаційного моделювання, комбінований метод.

3. *Оцінка ризику небезпек.* Концепція оцінки ризику. Кількісне визначення рівня ризику. Головні елементи оцінки ризику. Етапи оцінки ризику. Категорії діяльності людини за рівнем ризику.

4. *Управління ризиком.* Визначення поняття «управління ризиком». Концепції аналізу ризиків. Властивості системи управління ризиком, вимоги до неї: системний характер управління ризиком; складність структури системи управління ризиком; висока результативність системи управління ризиком.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Аксиома про потенційну небезпеку діяльності людини, її характеристика.
2. Загальні відомості про знехтуваний ризик.
3. Загальні відомості про прийнятий ризик.
4. Загальні відомості про гранично допустимий ризик.
5. Загальні відомості про надмірний ризик.
6. Виправданий ризик, межа, яка відокремлює допустимий ризик від нерозумного.
7. Квантифікація.
8. Величина заподіяних збитків від впливу небезпечних факторів.
9. Імовірність виникнення (частота) фактора небезпеки.
10. Повна або часткова відмова від робіт, операцій та систем, які мають високий ступінь небезпеки.
11. Заміна небезпечних операцій іншими, менш небезпечними.
12. Удосконалення технічних систем та об'єктів.
13. Розробка та використання спеціальних засобів захисту.
14. Заходи організаційно-управлінського характеру з питань стимулювання безпечної роботи та поведінки.
15. Ліквідація наслідків аварій та катастроф з наступним їх аналізом.
16. Ідентифікація небезпек.
17. Апріорні методи дослідження ризику.
18. Емпіричні методи дослідження ризику.
19. Об'єктивний метод визначення імовірності настання певної події.
20. Суб'єктивний метод визначення імовірності настання певної події.
21. Формулювання проблеми, аналіз ризику, як етап оцінки ризику.
22. Оцінка експозиції, як етап оцінки ризику.
23. Оцінка очікуваних ефектів, як етап оцінки ризику.
24. Характеристика ризику, як етап оцінки ризику.
25. Категорії діяльності людини за рівнем ризику та її характеристика.
26. Технократична концепція аналізу ризиків.
27. Економічна концепція аналізу ризиків.
28. Психологічна концепція аналізу ризиків.
29. Соціологічна концепція аналізу ризиків.
30. Системний характер управління ризиком.
31. Складність структури системи управління ризиком.
32. Висока результативність системи управління ризиком.
33. Властивості системи управління ризиком і вимоги до неї.

Тема № 9. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях

Самостійна підготовка

1. *Правова система управління безпекою життєдіяльності.* Що формує та забезпечує правова система. Правовою основою законодавства щодо забезпечення безпеки життєдіяльності. Загальними законами України: Закон України «'Основи законодавства України про охорону здоров'я»; Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»; Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення»; Закон України «Про

охорону атмосферного повітря»; Кодекс України про надра; Водний кодекс України; Земельний кодекс України; Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»; Кодекс цивільного захисту України; Закон України «Про охорону праці». Спеціальні законодавчі акти: національні законодавчі акти; підзаконні нормативні акти України; державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти; міжнародні договори та угоди.

2. *Управління безпекою та захистом у надзвичайних ситуаціях.* Що являє собою система управління безпекою життєдіяльності. Рівні система управління безпекою життєдіяльності в Україні. Національна Рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Державний нагляд за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.

3. *Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту.* Що таке цивільний захист? Закон України «Про основи національної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України та Кабінет Міністрів України як органи виконавчої влади у сфері цивільного захисту. Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Регіональні комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Місцеві комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Комісії з питань надзвичайних ситуацій на підприємстві. Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту. Функціональна і територіальна підсистеми та їх ланки. Постійно діючі органи управління цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Права громадян України на пріоритет їх життя і здоров'я та відповідні заходи до їх реалізації.

2. Загальні відомості про Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

3. Загальні відомості про Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».

4. Загальні відомості про Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення».

5. Загальні відомості про Закон України «Про охорону атмосферного повітря».

6. Органи, які керують в галузі безпеки життєдіяльності і зміст їх діяльності.

7. Загальні відомості про Кодекс України про надра.

8. Загальні відомості про Водний кодекс України.

9. Загальні відомості про Земельний кодекс України.

10. Загальні відомості про Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».

11. Загальні відомості про Закон України «Про охорону праці».

12. Загальні відомості про Кодекс цивільного захисту України.

13. Національні законодавчі акти в галузі безпеки життєдіяльності.

14. Підзаконні нормативні акти України в галузі безпеки життєдіяльності.

15. Державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти України в галузі безпеки життєдіяльності.

16. Міжнародні договори та угоди в галузі безпеки життєдіяльності до яких Україна приєд-налася в установленому порядку.

17. Державний рівень система управління безпекою життєдіяльності в

Україні.

18. Соціальний рівень система управління безпекою життєдіяльності в Україні.

19. Індивідуальний рівень система управління безпекою життєдіяльності в Україні.

20. Загальні відомості про Закон України «Про основи національної безпеки України».

21. Рада національної безпеки і оборони України та її функції щодо координації діяльності органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту.

22. Кабінет Міністрів України та її функції щодо координації діяльності органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту.

23. Єдина державна система цивільного захисту та її функції.

24. Постійно діюча функціональна підсистема та її ланки.

25. Постійно діюча територіальна підсистема та її ланки.

26. Постійно діючі органи управління цивільного захисту на державному рівні та їх повноваження.

27. Постійно діючі органи управління цивільного захисту на регіональному рівні та їх повноваження.

28. Постійно діючі органи управління цивільного захисту на місцевому рівні та їх повноваження.

29. Постійно діючі органи управління цивільного захисту на об'єктовому рівні та їх повноваження.

30. Режим надзвичайної ситуації функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

31. Режим надзвичайного стану функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

32. Режим підвищеної готовності функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

33. Загальні відомості про Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану».

Тема № 10. Управління силами та засобами об'єкта господарювання під час надзвичайних ситуацій

Самостійна підготовка

1. *Організація цивільного захисту на підприємстві.* Об'єкт господарювання, як основна ланка в системі цивільного захисту держави. Відповідальність за організацію і стан цивільного захисту об'єкта. Органом управління цивільним захистом на об'єкті. Начальник штабу цивільного захисту об'єкта та його повноваження. Служби цивільного захисту об'єкта. Невоєнізованні формування цивільного захисту об'єкта.

2. *Оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.* Головні і невід'ємні елементи всієї системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: інформація, оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. Загальнодержавна автоматизована система централізованого оповіщення. Територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення. Місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення. Спеціальні системи оповіщення. Локальні системи оповіщення. Об'єктові системи оповіщення.

3. *Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні*

заходи. Основні способи захисту населення при загрозі виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій у мирний час. Захисні споруди: сховища, протирадіаційні укриття, швидкоспоруджувані захисні споруди цивільного захисту. Захист людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період: споруди подвійного призначення, найпростіші укриття. Евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей у мирний час та в особливий період на державному, регіональному, місцевому або об'єктовому рівнях. Види евакуації.

4. *Організація аварійно-рятувальних і інших невідкладних робіт.* Здійснення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Мета та склад аварійно-рятувальних робіт. Мета та склад невідкладних робіт.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Орган управління цивільним захистом підприємства, його створення, повноваження та функції.

2. Загальні відомості про загальнодержавну автоматизовану систему централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

3. Загальні відомості про територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

4. Загальні відомості про місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

5. Загальні відомості про спеціальні системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

6. Невоєнізованні формування підприємства, їх створення, повноваження та функції.

7. Загальні відомості про локальні системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

8. Загальні відомості про об'єктові системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

9. Розвідка маршрутів руху і ділянок робіт при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

10. Прокладення колонних шляхів і влаштування проходів в завалах і зонах зараження при проведенні невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

11. Локалізація і гасіння пожеж на маршрутах руху і ділянках робіт при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

12. Виявлення, знешкодження і знищення боєприпасів та інших вибухонебезпечних речей при проведенні невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

13. Локалізація аварій на газових, енергетичних, водопровідних, каналізаційних, теплових і технологічних мережах з метою створення умов для проведення рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

14. Заглушення або доведення до мінімально можливого рівня шкідливих і небезпечних чинників, які виникли внаслідок надзвичайних ситуацій, і унеможливають ведення рятувальних робіт.

15. Укріплення або руйнування конструкцій будівель і споруд, які загрожують обвалом або перешкоджають безпечному проведенню рятувальних робіт.

16. Пошук уражених з пошкоджених або палаючих будівель, загазованих, затоплених і задимлених приміщень при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

17. Ремонт і відновлення пошкоджених та зруйнованих ліній зв'язку і комунально-енергетичних мереж з метою забезпечення рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

18. Виведення людей з небезпечних зон при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

19. Ремонт і відновлення пошкоджених споруд для укриття від можливого повторного уражаючого впливу при проведенні невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

20. Санітарна обробка людей при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

21. Санітарну очистку територій в зоні надзвичайної ситуації при проведенні невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

22. Дезактивація техніки при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

23. Першочергове життєзабезпечення потерпілого населення при проведенні невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

24. Дезінфекція і дегазація техніки при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

25. Знезаражування території і споруд при проведенні аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

26. Загальні відомості про сигнали попередження населення у мирний час.

27. Загальні відомості про сигнали попередження населення у воєнний час.

28. Структури оперативного управління за умов виникнення надзвичайної ситуації.

29. Постійно діючі функціональні і територіальні підсистеми єдиної державної системи запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій.

30. Спеціальний комплекс заходів захисту населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

31. Пункти управління силами цивільного захисту при проведенні заходів по надзвичайним ситуаціям.

32. Пересувні (рухомі, мобільні) пункти управління силами цивільного захисту при проведенні заходів по надзвичайним ситуаціям.

V. Методичні вказівки до виконання оформлення індивідуального завдання самостійної підготовки

5.1. Загальні вимоги до оформлення індивідуального завдання самостійної підготовки

Після вивчення теоретичної частини курсу, студенти виконують індивідуальне контрольне завдання. Індивідуальне контрольне завдання пишуть чітко і розбірливо на аркушах паперу формату А - 4 з полями для зауважень викладача-рецензента.

Робота виконується у рукописному виді на одному боці паперу формату А4 з розмірами сторін 210 × 297 мм. Поля: зліва - 30 мм, справа - 15 мм, зверху - 20 мм, знизу - 15 мм. Кожен абзац починається відступом, рівним 12,5 мм від лівого краю.

Робота пишеться чорним чорнилом чітким розбірливим почерком, а також враховуються всі перераховані вище вимоги. Кількість сторінок індивідуального контрольного завдання не більше 3 – 5 сторінок. Помилки і графічні неточності, виявлені в процесі виконання роботи, допускається виправляти зафарбовуванням штрихом і написанням на тому ж місці виправлених матеріалів.

Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані починаючи з титульного листа (на титульному листі номер не ставиться). Номери сторінок ставляться арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. Виконана індивідуальне контрольне завдання вкладається в обкладинку і зшивається.

Структурними елементами тексту роботи є розділ і підрозділ (голова та параграф). Розділи (глави) повинні мати порядкові номери в межах всієї роботи, позначений арабськими цифрами з крапкою, підрозділи (параграфи) - в межах кожного розділу. Номери підрозділів складаються з номерів розділу і підрозділу, розділених крапкою. В кінці номера підрозділу також ставиться крапка (наприклад 1.1., 2.1.). Найменування розділів і підрозділів повинні бути короткими. Найменування розділів і підрозділів записуються у вигляді заголовків. Перенесення слів у заголовках і підкреслення заголовків не допускається. Відстань між заголовком розділу і текстом при виконанні роботи має становити 5 – 7 мм. Відстань між заголовком підрозділу і текстом - 1 інтервал. У межах одного розділу кожний наступний підрозділ розташовується в міру закінчення попереднього. Якщо після заголовка підрозділу на сторінці міститься менше трьох рядків тексту, по підрозділ слід почати з нової сторінки.

5.2. Оформлення титульного листа індивідуального завдання самостійної підготовки

Титульний лист індивідуального контрольного завдання є першим листом індивідуальної роботи і містить загальні відомості про неї. На титульному аркуші зверху вказується назва вищого навчального закладу та кафедри, де виконана робота. У середині аркуша великим шрифтом прописними літерами розташовується назва індивідуального контрольного завдання. У нижній частині титульного листа вказуються прізвище та ініціали студента, найменування навчальної дисципліни, курс, спеціальність, група; нижче прізвище, ініціали вченої ступінь, вчене звання (посада) викладача. Внизу титульного аркуша зазначається місце і рік виконання роботи. Приклад оформлення титульного листа наведено у додатку № 1.

5.3. Оформлення змісту індивідуального завдання самостійної підготовки

Якщо індивідуальне контрольне завдання має розділи і підрозділи необхідно починати роботу з змісту. Зміст відображає короткий зміст індивідуального контрольного завдання. Воно включає найменування всіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), а також введення, висновки, перелік прийнятих скорочень, список використаної літератури та додатку. У змісті проти кожної назви окремої частини роботи в правій стороні аркуша в одну колонку проставляються номер сторінки, з якої починається ця частина роботи. Текст роботи розташовується в точній відповідності зі змістом. Якщо індивідуальне контрольне завдання не має розділів і підрозділів відобразити зміст не треба.

5.4. Оформлення основної частини індивідуального завдання самостійної підготовки

В основній частині викладається зміст теми. Цю частину рекомендується розділити на питання, що розкривають сутність проблеми. Збільшувати кількість питань не слід, так як це призведе до їх поверхневої розробки чи значного перевищення обсягу роботи. Обсяг – не більше 8 сторінок.

5.4.1. Оформлення ілюстрацій

Текстовий зміст роботи може бути проілюстровано графіками, діаграмами, схемами. Вони можуть бути розташовані як по ходу написання роботи (по можливості ближче до відповідних частин тексту), так і в кінці її на окремих сторінках або у додатку.

Ілюстрації розташовуються так, щоб їх було зручно розглядати без повороту аркуша або з поворотом за годинниковою стрілкою. Кожна ілюстрація повинна мати внизу підпис «малюнок», порядковий номер і назву. Усі ілюстрації нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Якщо при посиланні номер малюнка не вживається, то слово «малюнок» пишеться повністю (на цьому малюнку зображено ...). Посилання на раніше згадані ілюстрації, робляться з скороченням слова «дивись». Наприклад: «див рис. 1.2. ».

Сама ілюстрація і її назва мають бути розташовані на одному аркуші. Допускається нумерація ілюстрацій у межах всієї роботи.

Кожна ілюстрація, якщо вона не складена не особисто студентом, повинна мати посилання на літературне джерело, звідки вона була запозичена.

5.4.2 Побудова таблиць

Цифровий матеріал, представлений у роботі, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати заголовок і порядковий номер. Тема пишуть малими літерами і розміщується над таблицею посередині.

Усі таблиці, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами. Над правим верхнім кутком таблиці міститься напис «Таблиця ...» із зазначенням її номера. Якщо в тексті лише одна таблиця, то номер їй не присвоюється і слово «таблиця ...» не пишуть. На всі таблиці в тексті роботи повинні бути посилання. Таблиці розміщують у тексті одразу за першим згадуванням про неї. Невеликі таблиці розташовують безпосередньо в тексті по ходу викладу матеріалу, для великих таблиць відводиться окрема сторінка. Таблиці, як правило, не розриваються. Не допускається розміщувати таблицю і її заголовок на різних сторінках.

Якщо таблиці не вміщуються на одному аркуші, то її переносять на інший аркуш і в цьому випадку в таблиці вводиться нумерація граф.

Таблиці повинні бути наочними, зрозумілими без звернень до тексту. В іншому випадку таблиця повинна супроводжуватися необхідними коментарями в тексті, безпосередньо прилягає до таблиці, або в спеціальному примітці до таблиці.

5.4.3. Позначення формул

Формули, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, розділених крапкою. Формулу слід розташовувати в середині рядка. Номер вказується з правої сторони аркуша на рівень формули в круглих дужках.

На номер використаної формули робиться посилання в тексті. Наприклад, «... у формулі 1.1. показана залежність ... ». Допускається послідовна нумерація

формул у межах всієї роботи. Формули слід виділяти з основного тексту вільними рядками.

Якщо формула запозичена у якого-небудь автора або взята з навчального посібника, необхідно робити обов'язкову посилання на її першоджерело в тексті роботи або у примітці.

5.4.4. Посилання

У тексті роботи допускаються посилання на нормативно-правові акти, соціально-економічну літературу та інші бібліографічні джерела. Посилатися слід на бібліографічний джерело в цілому або на його розділи і додатки. Посилання робляться на ті першоджерела, які використовувалися при написанні роботи. При надсиланні до твору (джерелу), опис якого включено в список використаної літератури, в тексті роботи після згадки про нього проставляють у квадратних дужках номер, під яким воно значиться в бібліографічному списку, і номер сторінки. Наприклад, [2.9, с.59] - стор 59 дев'ятого джерела з другого розділу списку літератури (див. пункт «список літератури»).

5.5. Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального завдання самостійної підготовки

У тексті всі слова повинні писатися повністю. Винятки становлять загальноприйняті скорочення. Якщо в індивідуальному контрольному завданні прийнята особлива система скорочень, в ній повинен бути наведений перелік прийнятих скорочень, що міститься в кінці роботи перед списком літератури індивідуального контрольного завдання і включається в зміст.

5.6. Оформлення списку літератури індивідуального завдання самостійної підготовки

Список літератури повинен містити перелік літературних джерел які вивчаються в процесі дослідження проблеми, офіційні нормативні акти, спеціальні, періодичні, методичні, статистичні та інші матеріали.

При цитуванні джерел обов'язкове посилання на них з дотриманням основних правил цитування. Список літератури, використаних при написанні роботи подається у такому порядку:

1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти (Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, НПАОП, Рекомендації структурних органів влади).
2. Основна література (підручники, навчальні посібники, практикуми, курси лекцій).
3. Додаткова література (ДБН, ДСанПіН, ДСН, ДСТУ, ГОСТ, ССБТ, Міждержавні стандарти, Рекомендації, Директива, Переліки).
4. Інтернет-ресурси (офіційні сайти відповідних державних органів влади, інформаційно-пошукових правових систем, бібліотек, порталів, інтернет-газет).

Літературні джерела розташовуються в алфавітному порядку за першими літерами прізвища автора або назви матеріалу.

5.7. Оформлення додатків індивідуального завдання самостійної підготовки

У додаток включаються матеріали, які автор вважає за доцільне винести за межі основного тексту. Додатки необхідно розташовувати після списку літератури індивідуального контрольного завдання.

Дані вимоги є обов'язковими для всіх студентських робіт, які виконуються, однак в окремих випадках, викладач може висунути додаткові вимоги.

5.8. Додатки.

5.8.1. Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання.

Додаток 1.

Миколаївський національний аграрний університет
Кафедра методики професійного навчання

Індивідуальне завдання самостійної підготовки по темі № 1
На тему «Загальні відомості про Закон України «Основи законодавства
України про охорону здоров'я»»

Виконав студент:
Іванов І.І. Група: М 2/2
Керівник:
Курепін В.М.

Миколаїв 2019

V I. Список використаної літератури

1. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 року / Верховна Рада України. - К., 1997. - 64 с.
2. Кодекс цивільного захисту України : кодекс від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI / Верховна Рада України ; Президент України. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : закон України від 8 червня 2000 року № 1809-III. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1809-14#o332>.
4. Про правовий режим надзвичайного стану : закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.
5. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності : навч. посібник / Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний ; за ред. Є. П. Желібо. - 6-е вид. - К. : Каравела, 2009. - 344 с.
6. Яремко З. М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. – 301 с.

7. Бегун В. В. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки) : навч. посібник / В. В. Бегун, І. М. Науменко. – К., 2011. – 344 с.
8. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека / за ред. В. В. Могильниченка. – К. : КІМ, 2007. – 636 с.
9. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за редакцією В. М. Антонця. – К. : Купріянов, 2007.– 303 с.
10. Аветисян В. Г. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій : посібник. – Київ : Основа, 2006 р. – 398 с.
11. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / [М. А. Касьянов, Ю. П. Ревенко, В. О. Медяник та ін.]. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 284 с.
12. Михайлюк В. О. Цивільна безпека : навчальний посібник / В. О. Михайлюк, Б. Д. Халмурадов. – К. : Центр учбової літератури, 2008. - 158 с.
13. Яким Р. С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Р. С. Яким. – Львів: Бескид Біт, 2005. – 304 с.
14. Яремко З. М. Безпека життєдіяльності: короткий виклад та засоби контролю знань : навч. посібник / З. М. Яремко, І. Р. Муць, Я. В. Галаджун ; за ред. проф. З. М. Яремка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 268 с.
15. Кіт Л. Я. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані / Л. Я. Кіт, Н. В. Наливайко. – Львів: "Друк на потребу", 2017. – 135 с.
16. Охорона праці : навч. посібник / З. М. Яремко, С. В. Тимошук., С. В. Писаревська, О. Б. Стельмахович ; за ред. проф. З. М. Яремка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 430 с.

Навчальне видання

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Укладачі: Курепін Вячеслав Миколайович
Яблуновська Катерина Олександрівна

Формат 60 x 84/16. Ум. друк. арк. 3,3
Тираж 20 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського Національного аграрного університету.

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.